

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 21-10-2026	Esas No: 2/3964

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİĞİ
19 Ekim 2026
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
19 Ekim 2026
No: 1965741

GENEL GEREKÇE

Sosyal güvenlik hakkı, bireylerin çalışma yaşamı boyunca karşılaştıkları risklere karşı korunmasını ve gerekli koşulların gerçekleşmesi hâlinde gelir güvencesine kavuşmasını sağlayan temel haklardan biridir. Engelli bireyler açısından bu hak, çalışma yaşamında karşılaşılan eşitsizliklerin giderilmesi, sağlık durumunun yarattığı güçlüklerin gözetilmesi ve insan onuruna uygun yaşam koşullarının sağlanması bakımından özel önem taşımaktadır.

Anayasa'nın 2'nci maddesinde düzenlenen sosyal hukuk devleti ilkesi, 10'uncu maddesindeki eşitlik ilkesi, 60'ıncı maddesindeki sosyal güvenlik hakkı ve 61'inci maddesindeki engellilerin korunmasına ilişkin hükümler, sosyal güvenlik mevzuatının hazırlanmasında gözetilmesi gereken anayasal yükümlülüklerdir. Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 5'inci ve 28'inci maddeleri de eşitlik, ayrımcılık yasağı ve sosyal korunma hakkına ilişkin güvenceler içermektedir.

9 Ocak 2025 tarihinde kabul edilen ve 15 Ocak 2025 tarihinde yayımlanan 7538 sayılı Kanun ile engelliliği nedeniyle vergi indiriminden yararlanan sigortalıların yaşlılık aylığına erişiminde önemli değişiklikler yapılmıştır. 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 87'nci maddesi ile 5510 sayılı Kanun'un geçici 10'uncu maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmış, geçici 6'ncı maddesindeki bazı prim ödeme gün sayıları değiştirilmiş ve geçici 10'uncu maddesinin üçüncü fıkrası yeniden düzenlenmiştir.

Bu değişiklikler sonucunda, 2008 yılı Ekim ayı başından önce sigortalı olan ve 15 Ocak 2025 tarihinden itibaren yaşlılık aylığı talebinde bulunan 4/1-a kapsamındaki sigortalıların, engellilik nedeniyle vergi indirimi esasına dayalı önceki emeklilik hükümlerinden yararlanma imkânı sona ermiştir. Bu kişiler bakımından Sosyal Güvenlik Kurumu sağlık kurullarınca belirlenen çalışma gücü kaybı oranlarına dayalı değerlendirme sistemi uygulanmaya başlanmıştır.

Engellilik oranı ile çalışma gücü kaybı oranı farklı amaçlara ve değerlendirme ölçütlerine dayanmaktadır. Engellilik değerlendirmesinde kişinin bedensel, zihinsel ve ruhsal işlevlerindeki kayıplar dikkate alınırken, çalışma gücü kaybı değerlendirmesinde sosyal güvenlik mevzuatında belirlenen hastalık ve işlev kaybı ölçütleri esas alınmaktadır. Dolayısıyla sağlık durumunda herhangi bir iyileşme meydana gelmeyen bir sigortalının, yeni değerlendirme sistemi kapsamında farklı bir sonuca tabi tutulması mümkündür. Uzun yıllar boyunca geçerli sağlık kurulu raporları ve vergi indirim belgeleriyle çalışma yaşamını sürdüren sigortalıların emeklilik aşamasında farklı ölçütlerle karşılaşması, hukuki güvenlik ve meşru beklentilerin korunması ilkeleri bakımından değerlendirilmesi gereken bir sorundur.

7538 sayılı Kanun'un gerekçesinde sosyal güvenlik sisteminde norm ve standart birliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Sosyal güvenlik sisteminde uygulama birliğinin sağlanması meşru bir düzenleme amacı olmakla birlikte, bu amaç doğrultusunda yapılan değişikliklerde geçmişten gelen sigortalılık ilişkilerinin, ödenmiş primlerin ve önceki mevzuata göre oluşmuş hukuki beklentilerin gözetilmesi gerekmektedir.

Özellikle emeklilik koşullarını tamamlamış veya tamamlamaya yaklaşmış sigortalılar bakımından öngörülebilir ve hakkaniyetli geçiş hükümlerinin bulunması, sosyal hukuk devleti ilkesinin önemli bir gereğidir. Sigortalıların uzun yıllar boyunca tabi oldukları kurallara göre çalışma yaşamlarını planlamış olmaları, mevzuat değişikliklerinde ayrıca dikkate alınmalıdır. Engelli Emeklilik Dayanışma Derneği (EMED) tarafından Haziran 2026'da yayımlanan 7538 Sayılı Kanun Sonrası Engelli Emekliliğinde Ortaya Çıkan Hak Kayıplarına İlişkin İstatistiksel Değerlendirme ve Katılımcı Beyanları Raporu, düzenlemenin uygulamadaki sonuçlarına ilişkin önemli bulgular içermektedir. İlk sigortalılık tarihi 1 Ekim 2008'den önce olan ve emeklilik süreçlerinin olumsuz etkilendiğini belirten 200 kişinin katıldığı araştırmada, katılımcıların yüzde 85,8'inin vergi indirim belgesine sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların yüzde 29'u önceki mevzuata göre emeklilik koşullarını tamamladığını, yüzde 43,2'si ise emekliliğine bir yıldan az süre kaldığını bildirmiştir.

Araştırmada katılımcıların yüzde 83,4'ü ilk çalışma gücü kaybı değerlendirmesinde ret kararı aldığını, yüzde 76,7'si gelir kaybına uğradığını, yüzde 64,4'ü çalışmaya devam etmek zorunda kaldığını ifade etmiştir. Ayrıca 10 katılımcı, daha önce bağlanmış emekli aylığının kesildiğini bildirmiştir. Katılımcı beyanlarına dayanan bu veriler, Türkiye genelindeki resmî istatistiklerin yerine geçmemekle birlikte, düzenlemenin uygulanmasında ortaya çıkan sorunların araştırılması ve giderilmesi bakımından önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

EMED raporunda yer verilen bireysel anlatımlar arasında, kanun değişikliğinden hemen önce emeklilik koşullarını tamamladığını belirten, Sosyal Güvenlik Kurumundan emekli olabileceğine ilişkin yazı aldığını ifade eden veya emeklilik beklentisiyle işinden ayrıldığını aktaran kişiler bulunmaktadır. Bu başvurular, mevzuat değişikliklerinde geçiş hükümlerinin önemini somut biçimde göstermektedir.

Diğer taraftan, 7538 sayılı Kanun'dan önce engelliliği nedeniyle vergi indiriminden yararlanarak yaşlılık aylığı bağlanan kişilerin kontrol muayenelerinde uygulanacak ölçütler de hukuki güvenlik bakımından önem taşımaktadır. Geçmişte yürürlükte bulunan mevzuata uygun biçimde bağlanan aylıkların, sonradan değiştirilen değerlendirme ölçütleri nedeniyle kesilmesi, sigortalıların gelir güvencesi üzerinde ciddi sonuçlar doğurabilmektedir.

Kontrol muayenelerinin yapılması, sağlık durumunda sonradan meydana gelen değişikliklerin değerlendirilmesi ve gerçeğe aykırı belge veya usulsüz işlemlerin denetlenmesi yetkileri korunmalıdır. Bununla birlikte, geçmişte hukuka uygun biçimde bağlanmış aylıkların değerlendirme sistemindeki değişiklik nedeniyle sona ermesini önleyen açık güvenceler oluşturulmalıdır.

Bu Kanun Teklifi ile 2008 yılı Ekim ayı başından önce sigortalı olan ve önceki mevzuatta öngörülen engellilik nedeniyle vergi indirimi esaslı emeklilik koşullarından yararlanabilecek kişilerin haklarının korunması, bu koşulları daha sonra tamamlayacak kişiler için geçiş güvencesi sağlanması, reddedilmiş başvuruların yeniden incelenmesi ve daha önce bağlanan aylıkların kontrol muayenelerine ilişkin esasların açıklığa kavuşturulması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 7538 sayılı Kanun'dan önce engelliliği nedeniyle vergi indiriminden yararlanarak yaşlılık aylığı bağlananların kontrol muayenelerinde uygulanacak değerlendirme ölçütlerinin açıklığa kavuşturulması amaçlanmaktadır.

Düzenlemeyle, aylığın bağlandığı tarihte geçerli olan hak kazanma koşullarının sonradan yürürlüğe giren ölçütlerle yeniden belirlenmesinin önüne geçilmektedir. Sağlık durumundaki gerçek değişikliklerin değerlendirilmesi ve usulsüz işlemlerin denetlenmesi yetkileri korunmaktadır.

MADDE 2- 7538 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikler sonrasında, 2008 yılı Ekim ayı başından önce sigortalı olan kişilerin engellilik nedeniyle vergi indirimi esasına dayalı yaşlılık aylığına erişiminde ortaya çıkan sorunların giderilmesi amaçlanmaktadır.

Düzenlemeyle, önceki mevzuata göre hak kazanma koşullarını taşıyan sigortalıların bu koşullardan yararlanmaları sağlanmaktadır. Sigortalılık başlangıç tarihleri, engellilik dereceleri, sigortalılık süreleri ve prim ödeme gün sayıları bakımından önceki mevzuatta öngörülen farklılıklar korunmaktadır. Vergi indirim belgesi bulunanlar ile kanun değişikliğinden önce başvuruda bulunup işlemleri daha sonra sonuçlananların durumları açıklığa kavuşturulmaktadır. Önceden başvuruda bulunmamış kişilerin de önceki değerlendirme ölçütleri kapsamında hak sahipliklerinin belirlenmesine imkân tanınmaktadır. Yeni mevzuatın sigortalı lehine sonuç doğurduğu durumlarda bu hükümlerden yararlanma imkânı korunmaktadır. Kanun değişikliğinden sonra reddedilmiş emeklilik taleplerinin yeniden incelenmesi ve daha önce bağlanmış aylıkların kontrol muayeneleri nedeniyle kesilmesine ilişkin işlemlerin gözden geçirilmesi sağlanmaktadır. Yeniden değerlendirme başvuruları için bir yıllık süre öngörülmekte, başvuruların altı ay içinde sonuçlandırılması düzenlenmekte ve ilgililerin idari ve yargısal başvuru hakları korunmaktadır. Devam eden yargılamalar ile kesinleşmiş yargı kararlarının durumu da açıklığa kavuşturulmaktadır. Ayrıca sağlık kurulu kararlarının gerekçeli biçimde düzenlenmesi ve itiraz yollarının ilgililere bildirilmesi öngörülerek başvuru sahiplerinin hukuki güvenceleri güçlendirilmektedir.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

5510 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 – 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Bu fıkra kapsamında yaşlılık aylığı bağlananların kontrol muayenelerinde, aylığın bağlandığı tarihte uygulanmış olan engellilik değerlendirme ölçütleri ile aylığa hak kazanma koşulları esas alınır. Aylığın bağlandığı tarihten sonra yürürlüğe giren değerlendirme ölçütleri uygulanarak geçmişteki tahsis koşulları yeniden belirlenemez. Sağlık durumunda sonradan meydana gelen değişikliklerin kontrol muayenesi yoluyla değerlendirilmesine ve gerçeğe aykırı belge veya usulsüz işlemlere ilişkin denetim yetkilerine dair hükümler saklıdır.”

MADDE 2 – 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Engellilik nedeniyle yaşlılık aylığına ilişkin geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 113 –

(1) 2008 yılı Ekim ayı başından önce ilk defa sigortalı olan ve yaşlılık aylığı bağlanacak sigortalılık statüsü 4’üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında bulunan sigortalılardan, 14/1/2025 tarihinde yürürlükte bulunan mevzuata göre engelliliği nedeniyle vergi indiriminden yararlanmaya hak kazanan veya bu hakkı kazanma koşullarını taşıyanlara, aynı mevzuatta öngörülen sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayısını tamamlamaları hâlinde yaşlılık aylığı bağlanır.

(2) Birinci fıkra kapsamındaki sigortalıların yaşlılık aylığına hak kazanma koşullarının belirlenmesinde, 14/1/2025 tarihinde yürürlükte bulunan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun mülga 60’ıncı maddesinin (C) bendinin (b) alt bendi ve geçici 87’nci maddesi ile bu Kanunun geçici 10 uncu maddesinin mülga ikinci fıkrasında öngörülen esaslar uygulanır. Bu kapsamda ilk sigortalılık tarihi, engellilik derecesi, sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayısı bakımından önceki mevzuatta öngörülen kademeli koşullar korunur.

(3) Bu madde kapsamında bulunanlardan 15/1/2025 tarihinden önce engelliliği nedeniyle vergi indiriminden yararlanmaya hak kazananların belgeleri geçerliliğini korur. Bu tarihten önce usulüne uygun başvuruda bulunmuş olup başvuruları daha sonra sonuçlandırılanların hak sahipliği, başvuru tarihinde yürürlükte bulunan mevzuata göre değerlendirilir.

(4) Birinci fıkra kapsamında bulunmasına rağmen 15/1/2025 tarihinden önce vergi indiriminden yararlanmak üzere başvuruda bulunmamış sigortalıların hak sahipliği, 14/1/2025 tarihinde yürürlükte bulunan engellilik değerlendirme ölçütleri esas alınarak belirlenir. Bu değerlendirmede daha önce düzenlenmiş sağlık kurulu raporları ve ilgili tıbbi belgeler dikkate alınır. Değerlendirme, vergi indirimi hakkının tespitine ilişkin önceki mevzuatta yetkili olan makamların görev ve yetkileri gözetilerek gerçekleştirilir. Başvuru ve değerlendirme işlemleri, bu madde kapsamında tanınan hakların kullanılmasını sağlayacak şekilde yürütülür.

(5) Bu madde kapsamındaki sigortalıların, talepleri hâlinde bu Kanunun 28 inci maddesinin beşinci fıkrasına göre yaşlılık aylığına hak kazanma koşulları yönünden değerlendirilmeleri de mümkündür. Sigortalının aylığa hak kazanma bakımından kendisi için daha elverişli olan koşullardan yararlanma hakkı saklıdır.

(6) 15/1/2025 tarihinden sonra engellilik nedeniyle yaşlılık aylığı talepleri reddedilen sigortalılardan bu madde kapsamında hak sahibi olduğu belirlenenlerin başvuruları, talepleri üzerine yeniden değerlendirilir. Önceki tahsis talebi tarihinde aylığa hak kazanma koşullarını taşıyanlar bakımından söz konusu tahsis talebi tarihi esas alınır. Aylığın başlangıç tarihi ve geçmiş dönemlere ilişkin ödemeler bu Kanunun ilgili hükümlerine göre belirlenir.

(7) Bu Kanunun geçici 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında kontrol muayenesi sonucunda aylığı kesilenlerin durumları, talepleri üzerine yeniden incelenir. Aylığın kesilmesinin, aylığın bağlandığı tarihten sonra yürürlüğe giren değerlendirme ölçütlerinin uygulanmasından kaynaklandığının tespit edilmesi hâlinde kesme işlemi kaldırılır. Hak kazanılan dönemlere ilişkin ödemeler ilgili mevzuat hükümlerine göre yapılır.

(8) Altıncı ve yedinci fıkralar kapsamında yapılacak yeniden değerlendirme başvuruları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılabilir. Bu süre içinde yapılan başvurular, Sosyal Güvenlik Kurumunca en geç altı ay içinde sonuçlandırılır. Başvurunun reddi veya süresi içinde sonuçlandırılmaması hâlinde ilgililerin idari ve yargısal başvuru hakları saklıdır. Bu madde hükümleri, devam eden yargılamalarda da uygulanır. Kesinleşmiş yargı kararları saklıdır.

(9) Bu madde kapsamındaki sağlık kurulu kararları, dayanakları ve uygulanan değerlendirme ölçütleri gösterilerek gerekçeli biçimde düzenlenir. Kararlara karşı başvurulabilecek itiraz yolları ve süreleri ilgiliye yazılı olarak bildirilir.

(10) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, engelli örgütlerinin görüşleri alınarak Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından belirlenir.”

MADDE 3 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4 – Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.